

BÜLBÜLÜ ÖLDÜRMEK: ADALET, HUKUK VE MEDYA

Harper Lee'nin ilk romanı olan Bülbülü Öldürmek (To Kill a Mockingbird) 1960'da yayınlandı, 1961'de Pulitzer Ödülü'nü kazandı; Roman, aynı adla 1962 yılında, başrolünü Gregory Peck'in oynadığı filme uyarlandı. Filme 1962 yılında, Oscar ödülüne layık görüldü. Amerika Barolar Birliği Dergisi'nin Ağustos 2008 sayısında yayınlanan "en iyi 25 mahkeme filmi" anketi sonuçlarına göre, film birinci sırada yer aldı. ABD'de Monroeville kasabesindeki bir salon şu anda, kitaba, filme ve Bayan Harper Lee'nin yaşamına adanmış bir müzeye dönüşmüş durumda.

Türkçeye "bülbül" olarak çevrilen 'mockingbird', başka kuşların seslerini taklit eden, zararsız masum ve halk inancına göre de öldürülmesi günah olan bir kuş. ABD'de Büyük Bunalım'ın yaşandığı 1930'lar, ırkçılığın da en üst düzeyde olduğu yıllar. Güney eyaletlerinden Alabama'nın Maycomb adlı bir kasabasında geçen filmde, beyaz bir kadına tecavüz ettiği öne sürülen siyah bir gencin mahkemedeki duruşması ve avukatı Atticus'un kasaba baskısına rağmen, davayı kabul edişi konu edilir. Arkadaşları bile böyle bir davayı kabul ettiği için kendisinden uzaklaşırken, O merhametin, adaletin, eşitlik inancının peşinden gitmeyi tercih eder. Duruşma esnasında Avukat Atticus'un "ben bir idealist değilim, 'eşit yaratılış' işleyen, yaşayan gerçeğin ta kendisidir" dediği sahnede vicdan, adalet, merhamet, eşitlik gibi hukuk terimleri, duruşmayı izleyenlerin yüz ifadelerine yerleşir ve insanileşir, her şey, herkes adalete odaklansa da, davayı kaybeder, Atticus. "Bülbülü Öldürmek" filmi, çocukları daha çok küçükken ölen eşinin sorumluluğunu alan bir babanın, yani Avukat Atticus'un çocuklarına adalet duygusunu nasıl ve ne şekilde verdiğini de mükemmel bir şekilde ortaya koyar. Adalet, sadece mahkemede savunulan bir olgu değil, çocuklara öğretilen bir değer, komşularla paylaşılan bir ilişki, halkla birlikte hissedilen bir merhamet duygusu, önyargılara karşı bir büyük mücadele; başkalarının olduğu bir dünyada yaşamak ve onların haklarını savunabilmektir. Son dönemlerde hukuk, hukukçular, yasalar, yasa yorumcular ile ilgili konular gündemimizin birinci maddesini oluşturuyor. Hukuk devleti, hukukun üstünlüğü, medyalar, siyaset arasında gidip gelen tartışmalarla hukuku anlamak ve anlatmak zor. Sadece taraflarının anladığı bir hukuk, hukuk mudur? Sadece üstünlüklerin tartışıldığı bir hukuk, adaleti ne kadar sağlayabilir? Nasıl ki demokrasi herkes içinse, hukuk da herkes içindir. Halkın ve milletin dahil edilmediği bir hukuk, hangi adaleti ve hangi vicdanı temsil edecektir? Adalet, vicdan, eşitlik, özgürlük gibi kavramlar salt yasalar, yasakoyucular, yasayorumcular ile kadir-i mutlak olamaz. Toplumsal vicdanımızı, toplum mantığımızı, hissiyatımızı, toplumsal gerekliliklerimizi düşünmeyen bir hukuk, adaleti sağlayabilir mi? Vicdanımızı temsil eden edebiyat olmadan, filmler, romanlar olmadan, halkın inanç ve değerleri dikkate alınmadan toplumsal adalet öğrenilebilir mi? Edward Saidci bir yorumla, sadece kendini/kendilerini mutlak(güç)görenler hep iflas etmiştir. Yarım asırlık bir film Bülbülü Öldürmek, bilgeliğin bir filmi aynı zamanda. "Bilginin aksine, bilgelik eskimez" der, Z.Bauman ve ilave eder, eski zamanların aksine "adalet" bütün gezegeni

ilgilendiren bir konu, küresel karşılaştırmalar tarafından ölçülüp değerlendirilen bir konu. Bunun iki sebebi var: İlki, dünyanın neresinde olursak olalım, hiçbir şey dışarıda kalmamaktadır. İkincisi de, hiçbir şey başka bir şeye kayıtsız değildir (Bauman, 2007). İnsansızlaştırılmış alanlar insanileşmeden, topluma doğru genişleyen bir hukuk anlayışı cari olmadan, hukuk devleti ya da hukuk toplumunu inşa etmek imkansız görünüyor. Basmakalıp sözler, aşınmış metaforlar, son kullanma tarihi geçmiş yeni bir hukuk/yeni bir hukuk dili, yeni bir gerçeklik alanını üretmeye hazır görünüyor.

KAYNAKLAR:

To Kill a Mockingbird (film) Oyuncular: Gregory Peck, John Megna, USA, 1962

Lee, Harper (2011) Bülbülü Öldürmek, Çev. Özay Süsoy, 5. baskı, Altın Yayınları, İstanbul

Bauman, Zigmunt (2007) Liquid Times, Living in an Age of Uncertainty, Polity Press, Cambridge

Yayın Tarihi: 2014